

Winter 1813. Nederland is bezet door de Fransen. De veertienjarige Hendrik zwerft door Amsterdam, op de vlucht voor zijn verleden. Hij heeft niets meer: geen huis, geen geld en geen familie, maar hij brandt van verlangen om de stad te bevrijden van de gehate bezetter. Als hij wordt gevraagd om een geheime boodschap af te leveren, raakt Hendrik betrokken bij een opstand. Hij vecht tegen de Fransen, maar ook tegen zichzelf en raakt steeds dieper in de problemen. Advocatendochter Betsy Kemper en boekhandelaar Jan ten Brink proberen hem te helpen. Heeft Hendrik dan toch een toekomst?

Bianca Mastenbroek

Bianca Mastenbroek

Vrij!

Vrij! is een spannende, historische roman die je meesleurt naar de roerige eindtijd van de Franse bezetting in Holland. Tweehonderd jaar geleden verwelkomde Nederland zijn eerste Oranjekoning en Hendrik was erbij!

Leeftijd: 12+

www.hollandvrij.nl

De Vier Windstreken

ISBN 978 90 5116 332 2

9 789051 163322

Historische jeugdroman die je meeneemt naar de tijd van het ontstaan van het Koninkrijk der Nederlanden

De Vier Windstreken

Bianca Mastenbroek

Vrij!

Op www.vierwindstreken.com kun je je aanmelden voor onze nieuwsbrief.
Hier vind je ook al onze boeken en andere artikelen.

© 2013 De Vier Windstreken, Rijswijk
Tekst van Bianca Mastenbroek
Omslag van Arenea Kunkeler
Alle rechten voorbehouden. Gedrukt in Nederland
NUR 283, 284 / ISBN 978 90 5116 332 2

Niets uit deze uitgave mag worden veeelvoudigd en/of openbaar gemaakt
door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan
ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

De Vier Windstreken

*Voor mijn ouders
die mij geschopt hebben
tot wie ik nu ben*

Inhoud

<i>Winter</i>	9
<i>Lente</i>	69
<i>Zomer</i>	139
<i>Herfst</i>	205
<i>Epiloog</i>	260

Winter

De nacht is het donkerst vlak voor den morgen.

L. Penning

Hoofdstuk 1

Hendrik wapperde met zijn verkleumde vingers, maar het hielp niets. De lappen die hij om zijn handen had gewikkeld, hadden ook van gaas kunnen zijn. Vanbinnen was hij net zo koud als vanbuiten; de gure wind sneed dwars door de vodden die hij droeg. Hendrik verlangde naar een dak boven zijn hoofd, een warme stoof, met vier anderen op elkaar gepakt in de kribbe liggen.

Nee, dacht hij, ik ga niet terug.

Vlak achter hem klonk het ratelende geluid van een koets. Hendrik sprong aan de kant en glibberde over de kinderkopjes waarop een verraderlijk laagje ijs lag. Als hij niet uitkeek, gleed hij zo de gracht in. Misschien is dat niet eens zo erg, dacht hij. Dan is het maar voorbij. Met een ruk hief hij zijn hoofd. Zijn gedachten waren net zo zwart als de afgelopen nacht was geweest. Pas één dag weg uit het Aalmoes-seniershuis, pas één nacht doorgebracht onder de sterren, pas drie maaltijden gemist en nu al zag hij het niet meer zitten. Waar waren zijn straffe plannen gebleven?

Op eigen benen staan, werk zoeken, een huis om in te wonen; zo moeilijk kon dat niet zijn. Hij had niemand nodig, hij kon voor zichzelf zorgen.

De geur van verse vis deed hem watertanden. Waar hadden zijn voeten hem gebracht?

In de gracht lagen schuitjes die half gevuld waren met zeewater. Mannen in lange, zwarte jassen stonden wijdbeens op planken te wippen, waardoor het water in de schuiten golfde en de vissen langer bleven leven. Andere mannen, ook in lange, zwarte jassen, onderhandelden over de prijs. Allen hadden de kenmerkende, kromme neuzen waarmee ze geld konden ruiken. Joden.

Hij was op de Houtgracht aanbeland, bij de Joden Vischmarkt. Hier hoefde hij niet op werk te rekenen. Joden zorgden voor joden. Net zoals de Amsterdammers voor hun eigen volk zorgden en de Franse honden alleen aan zichzelf dachten. Voor buitenstaanders was er niets.

Ja, het Aalmoesseniershuis. Maar daar was je niet veilig, niet na je veertiende verjaardag. Dan werd je weggestuurd om een vak te leren. Hendrik had er eerst naar uitgekeken om in de leer te mogen bij een timmerman, mandenmaker of kuiper in de stad. Tot hij in de gaten kreeg dat de regent van het weeshuis de jongens naar het platteland stuurde om te leren boeren. De gluiperd was net zo inhalig als Hendriks moeder. Hij had Johan, Drees en Jan verbannen voor een paar extra duiten, dat wist Hendrik zeker. Nou, dat liet hij niet gebeuren!

Gisteren was hij jarig en zijn plan was simpel: wegwezen. Hij was een Amsterdammer, ook al had hij het grootste deel van zijn leven buiten de stadspoorten doorgebracht, steeds weer in een ander dorp, een ander huis. Zeven maanden geleden was hij teruggekomen en had gezworen hier te blijven. Amsterdam was zijn thuis. Hij kende iedere steeg, iedere brug, iedere poort. Mooi niet dat de regent hem naar het platteland...

‘Jongen,’ klonk een hese stem achter hem.

Hendrik draaide zich om. Een man met een lang gezicht, een puntig baardje en donker haar dat recht boven de wenkbrouwen was afgeknipt, keek hem onderzoekend aan. Boven een kniebroek met smetteloze laarzen droeg de man een kort vest. ‘Kun je lezen?’ vroeg hij. In zijn geschoeide hand hield hij een stuk papier waar een touwtje omheen zat.

Een boodschap? Dat betekende misschien wel werk! Hendrik twijfelde over wat hij moest antwoorden. In het Aalmoesseniershuis had hij lessen gekregen. Hij kende de letters van het alfabet, maar woorden en zinnen begrijpen, dat was iets heel anders. Zocht deze man een bode die de boodschap niet kon lezen? Hendrik schudde zijn hoofd als antwoord op de vraag.

‘Weet je waar de Joden Heerengracht is?’

Dat was ook wat, dat deze niet-jood, op de Joden Vischmarkt een andere niet-jood vroeg om een boodschap in de jodenbuurt af te geven.

‘Zeker, mijnheer. Ik ken heel Amsterdam.’

‘Wil je twee stuivers verdienen?’

‘Graag, mijnheer, heel graag.’ Hendrik kon de begerigheid niet uit zijn stem weren. Van twee stuivers kon hij een brood kopen, misschien ook nog wat stokvis of boter. Als hij zuinig deed, kon hij daar

een paar dagen van eten. Hij probeerde zo beschaafd mogelijk te praten. ‘Hoe kan ik u van dienst zijn?’

De man hield hem het stuk papier voor. Hendrik keek van de man naar het papier en weer terug. Hij had deftige kleren aan, sprak keurig, maar er was iets aan hem dat niet klopte. Daar, het gebeurde weer. De man keek gejaagd over zijn schouder, alsof hij bang was gezien te worden.

‘Breng deze boodschap naar dokter Lémon op de Joden Heerengracht. Het is het vijfde witte huis aan de rechterkant, met een mannenhoofd in de gevel. Geef de boodschap aan niemand, behalve aan de dokter persoonlijk.’

Hendrik hield zijn hand op. ‘Dat zal ik doen, mijnheer. De boodschap afgeven aan dokter Lémon op de Joden Heerengracht.’

De man gaf hem het papier en zocht in zijn beurs naar de beloning. De lucht was grauw, en toch leken de stuivers te schitteren alsof ze door de zon beschenen werden. De man hield ze vlak voor Hendriks neus. ‘Denk erom dat je rechtstreeks naar je bestemming gaat en precies doet wat ik je heb opgedragen.’

Hendrik kon zijn ogen niet van de munten afhouden, maar bedwong zich om de stuivers uit de vingers van de man te graaien. ‘Zeker, mijnheer, u kunt mij vertrouwen.’

Eindelijk gaf de man de stuivers af. ‘Vort dan.’

Hendrik stoof ervandoor. De stuivers brandden in zijn ene hand, het papier in zijn andere. Deze boodschap moest belangrijk zijn. Misschien zelfs wel gevaarlijk. Dat was rennen over de spekgladde keien ook. Hij ging langzamer lopen, zo kon hij meteen het papier bekijken. Aan de buitenkant was niets te zien, op wat vouwen na. Zou hij? Hij had de man een belofte gedaan, maar wat was een belofte nou waard?

Hendrik spiedde om zich heen en verstijfde. Vijf herenhuizen achter hem stond de man van de boodschap! En hij keek nou niet bepaald vriendelijk. Snel stopte Hendrik het papier weg en liep verder, rechtstreeks naar de Heerengracht. De venijnige blik van de man prikte in zijn rug. Die boodschap moest van het grootste belang zijn. Welk nieuws was de achtervolging van een simpele bode waard?

Hij sloeg de hoek om en kwam in de Weesperstraat. Weg was het

stekende gevoel in zijn rug. Hij keek over zijn schouder, zijn achtervolger was verdwenen.

Hendrik wachtte nog even, maar de man vertoonde zich niet meer. Mooi. Hij dook een portiek in, weg uit de snijdende wind, en boog de zijkant van het papier dubbel. Met wat wurmen en duwen schoof het papier uit het touw. En dat zonder de knoop los te hoeven maken! Voorzichtig vouwde hij de boodschap open.

De letters waren zwierig. Ze dansten voor zijn ogen, sprongen naar links, naar rechts, naar boven, alles om ervoor te zorgen dat hij ze niet met zijn blik kon vangen. 'Sta stil,' gebood hij ze. Dat hielp. De letters vormden woorden en de woorden vormden een zin. Drie zinnen. Hendrik begon bij het begin. Met zijn wijsvinger volgde hij de lijnen van de eerste letter: recht omhoog, schuin naar beneden, weer recht omhoog. De *n*. Zijn mondhoeken kropen omhoog.

De tweede letter had bovenaan een mooie krul, waaronder een bolletje hing. Dat was niet de *o*, nee, die stond op de vierde plek, zag hij. Mooi rond en simpel. Deze tweede letter was de *a*. Daarnaast stond een rondje met een stokje naar onderen. Rotletters waren dat; er waren er met stokjes naar boven, met het stokje links, met het stokje rechts en dan moest hij maar onthouden wat het was. Was dit nou de *d* of de *p* of toch een andere letter?

Zijn ogen prikten van het turen. Als hij beter had opgelet tijdens de lessen, beter zijn best had gedaan... Maar hij had er het nut niet van ingezien. Waarom moest hij leren lezen of schrijven?

N-a-d-o. Daar kon hij geen gerstekoek van bakken. Maar het woord was ook nog niet af. Bijna op het einde stond nog een *o*. Hendrik hield van die letter, die was tenminste eenvoudig. Na de *o* stond weer een *n*. Het woord eindigde dus op 'on'. Nachtpou, namiddagzon, na... Napoleon!

Woede vlamde in hem op en stuwde vanuit zijn buik door zijn lichaam. Napoleon, de Franse onderdrukker, de man die vond dat Holland van hem was, die ieders leven zo ellendig mogelijk probeerde te maken, die ervoor gezorgd had dat zijn moeder...

Hij schudde zijn hoofd. Niet aan het verleden denken. Vooral niet aan haar! Hij zette zijn linkerhand tegen de muur en gleed over het grillige oppervlak. Deze muur had storm en regen doorstaan, hij was

gebarsten, maar niet gebroken. Zo wilde hij ook zijn: hard en sterk, tot hij het de Fransen betaald had gezet. Alles! Hij drukte zijn hand krachtig tegen de ruwe stenen. Zie je wel, hij voelde geen pijn. Het verleden was voorbij. Nu was nu en nu was gevaarlijk: hij had een bericht over Napoleon in zijn handen.

Van onder zijn wimpers keek hij rond. Daar, op de hoek van de straat, liep een gendarme. De rode kraag stak fel af tegen het blauwe uniformjasje. De witte pluim op zijn schakot bewoog. Het was net een uitdaging: trek dit lelijke hoofddekse van mijn schijnheilige gezicht. Hendrik ging de uitdaging niet aan. Langszij, onder handbereik, hing de sabel van de gendarme. Als die Franse speurhond de boodschap in Hendriks hand ontdekte, eindigde hij als gevangene in het Verbeterhuis of nog erger: op het executieterrein, met zijn lichaam vol kogels. Hij drukte zichzelf tegen de muur. Geef me jouw rust en kracht, dacht hij. Nee, rust hoefde hij niet. Hij wilde de Fransen de stad uit schoppen, hen het land uit werken. Als zij weg waren, dan zou het leven beter worden. In zijn dromen legde hij alles wat Frans was het zwijgen op, dan kleurde hun bloed de grachten rood en scheurde hij hun uniformen van hun lichaam om die als overwinningsvlaggen in de bomen te hangen. O, als hij zijn dromen toch eens waar kon maken. Misschien had hij nu een kans, dankzij dit bericht. Was het afkomstig van een voorstander of een tegenstander van de Fransen? Wie hielp hij door de boodschap af te geven?

De gendarme kuierde Hendriks kant op. Ik moet gewoon gewóón doen, dacht hij. Die Franse darm kan niet weten wat ik in mijn hand heb.

Hendrik concentreerde zich weer op de woorden. Het tweede woord was nog langer dan het eerste. Terwijl hij de gendarme in de gaten hield, ontcijferde hij letter voor letter. De gendarme kwam steeds dichterbij. Hendrik kreeg klamme handen. Opschieten. *Vér* en *slag*, stond er. Het ging dus over een verre slag. Wat was daarmee? Nog twee letters, de *e* en de *n*. *Vér slag en*. Dat was geen woord. Verslagen, dat stond er. Napoleon was verslagen!

De keizer had op zijn kop gekregen. Hoe en wat, dat stond vast in de rest van de boodschap. Dat kon Hendrik ook te weten komen door naar de fluisteringen in de wind te luisteren. Als Napoleon

daadwerkelijk verslagen was, konden de ambtenaren het nieuws niet tegenhouden, dat zou door de stad waaien als een woeste storm.

Voor die tijd moest de dokter dit bericht krijgen, snapte Hendrik. Misschien zou de dokter het bestuur overnemen. Iemand moest de stad leiden. Wie dan ook, zolang het maar geen Fransman was. Er was hoop, eindelijk! Als hij zich nu niet liet pakken door de gendarme... Hendrik frummelde het papier terug en stapte uit het portiek. Met een sloeg de wind in zijn gezicht. Donkergrijze wolken hingen in de lucht. Daar zat sneeuw in. Dat was van later zorg, eerst de boodschap. De gendarme was nog maar een paar passen van Hendrik verwijderd. Niet opvallen, die man tegemoet lopen alsof er niets aan de hand is. Hij richtte zijn blik naar de grond en stapte door. Ze passeerden elkaar, de glimmend gepoetste laarzen vlak langs zijn opgelapte schoenen. Keek de gendarme? Rook hij onraad? Hendrik durfde niet te kijken.

Er klonk geen Frans; geen vraag, geen bevel. Aan de voetstappen te horen liep de man verder.

Hendrik versnelde zijn pas en sloeg de Heerengracht in. Hier waren de panden hoog en statig, hier woonden de rijke joden. Een wit pand sprong in het oog. Was daar het huis van de dokter al? In de gevel, boven de deur, zat een stenen mannenhoofd. Het was versierd met twee krullen die uit de oren leken te groeien. Naast de deur hing een bord met gegraveerde letters.

Hendrik liet de klopper op het hout van de deur vallen. Al snel deed een huisbediende open.

‘Ik heb een boodschap die ik aan dokter Lémon moet afgeven,’ zei Hendrik voor de man iets kon vragen.

‘Geef die boodschap maar aan mij.’

De Fransen hadden overal spionnen. ‘Nee, ik heb beloofd hem alleen aan de dokter af te geven. Ik zou twee stuivers krijgen van de dokter.’ De woorden waren uitgesproken voordat hij ze bedacht had. Hij probeerde niet te lachen bij het idee dat hij misschien nog twee stuivers zou krijgen.

‘Wacht dan maar even in de hal, ik overleg met de dokter.’

Binnen was het heerlijk warm. Wat Hendrik betreft hoefde de huisbediende zich niet te haasten. De man ging een smalle trap op en verdween achter een deur.

In de hal lagen zwart-witte tegels. Hendrik bleef staan waar hij stond, om de vloer niet vies te maken. Als hij ook maar een spootje achterliet, dan zwaaide er wat. Thuis. Vroeger. Een beeld flitste door zijn hoofd. Vieze schoenen, modder op de vloer. En zijn moeder, krijsend. Haar stem zo schel. Hij hoorde haar nog, hij voelde het weer. Ze trok aan zijn haren, duwde zijn gezicht in de modder, trapte hem in zijn rug. Hij schudde zijn hoofd en rilde. Ze was er niet meer. Ze kon hem geen pijn meer doen. Hij wist het! En toch stonden de haartjes op zijn arm rechtop.

Boven aan de trap ging de deur open. Een man in een donkere pantalon en een lange, zwarte jas kwam naar beneden. De helft van zijn gezicht zat verstopt achter een witte kraag met roesjes. Wat opviel, was de uitgesproken, kromme neus. Daarboven zaten vriendelijke ogen en ronde, bijna vrouwelijke wenkbrauwen.

‘Goedendag, ik ben dokter Hartog de Hartog Lémon.’

Wat een deftige naam! Hij klonk net zo duur als de dokter eruitzag.

‘Ik heb begrepen dat jij een boodschap voor mij hebt. Weet je van wie de boodschap afkomstig is?’

Hendrik haalde de boodschap uit zijn broeksband. ‘Nee, mijnheer dokter. Ik weet helemaal niets.’ Zijn stem ging een beetje omhoog bij het laatste woord. Als de dokter maar niet in de gaten had dat hij loog.

‘En jij zou dus twee stuivers van mij krijgen? Vreemd, meestal betaalt degene die de boodschappen stuurt de bode.’

Hendrik voelde zijn wangen gloeien. Hij was blij dat er weinig licht was in de hal.

‘Zo te zien kun jij die extra twee stuivers wel gebruiken.’ De man zei het met een glimlach. ‘Ik zal mijn huisbediende vragen of ik nog een jas heb die ik toch niet meer gebruik.’

Hendrik had de dokter willen belazeren en de man beloofde hem? ‘Dank... dank u. Het spijt me,’ murmelde hij erachteraan.

De man legde zijn hand op Hendriks schouders. ‘Ik zou willen dat ik iedereen kon redden van armoede en ziekte. Helaas is er maar zoveel wat ik kan doen.’ Hij hield zijn hand op.

Snel gaf Hendrik hem de boodschap. ‘Ik hoop dat er goed nieuws voor u in staat.’

‘Dank, jongeman. Ik hoop dat er goed nieuws in staat voor ons allemaal. Wacht hier, dan stuur ik mijn huisbediende.’

Voor Hendrik iets kon zeggen, keerde de dokter hem de rug toe en beklom de trap. ‘Dank u!’ riep Hendrik hem na.

De wollen stof van de jas van de dokter hield de snijdende wind tegen. Van zijn knieholtes tot zijn oren was Hendrik beschermd. In de linkerzak van de jas zaten vier stuivers, in de rechterzak een doek waarin een stuk roggebrood was gewikkeld. Daartussen fonkelde hoop.

Was het einde van de Fransen nabij? Hier buiten in de Heerengracht leek niets veranderd. Geen blije gezichten, geen juichende mensen, geen afdruipe Fransen. Misschien was het nieuws nog geheim, waren hij en de dokter en de man met het puntige baardje de enigen die het wisten. Hendrik voelde zich gewichtig. Hij liep naar de gracht en boog zich over het water. Zijn bleke gezicht kabbelde, zijn blonde haren waaierden mee met de rimpelingen van het water. Een schavuitenkop in een dure jas. Nee, hij zou nooit een gewichtige man worden. Dat was onmogelijk met zijn ouders.

Hij trok zijn blik los van zijn spiegelbeeld. In het groezelige grachtenwater zou het nieuws over Napoleon niet verschijnen. In de Doelenstraat werden de officiële mededelingen opgehangen. Zijn voeten kwamen al in beweging, ook al geloofde hij niet dat de prefect publiekelijk zou toegeven dat Napoleon was verslagen. Maar als Hendrik ergens iets kon opvangen, dan was het in de straat waar de prefect woonde. Hij rende door de Amsterdamse straten, langs chique vrouwen met manden aan de arm, armere vrouwen die emmers droegen om water te halen, werklieders die sjouwden met zakken, karren en planken. Hier en daar kwam hij het Franse blauw tegen, maar de gendarmes bemoeiden zich niet met hem en hij holde door. Pas in de Doelenstraat bleef hij hijgend staan.

Er stonden geen drommen mensen bij het mededelingenbord. Er liepen wat arbeiders langs zonder er een blik op te werpen. Geen nieuws dus. Of zag hij daar een stiekeme glimlach? Een van de mannen zei veel te vrolijk dat het stervenskoud was. Het klonk alsof het van hem nog veel kouder mocht worden.

Niet hier, dacht Hendrik, maar in Rusland. Daar zat Napoleon met

zijn Grande Armée en iedereen hoopte dat de kou daar de Fransen zou bevriezen. Meer dan 400.000 soldaten waren naar Moskou vertrokken, onder wie duizenden Hollanders.

Hendrik had een paar weken geleden een hoedenstoffeerder nog tegen een klant horen praten over zijn zoon, dat die was ingeloot en met de Nationale Garde mee moest naar Rusland om de troepen te versterken. De hoedenstoffeerder had verhalen gehoord over een martelende kou, over ijsselijke winden die tot op het bot verkilden, en hij bad tot de Almachtige om zijn zoon veilig terug te laten keren. Hij had gebeden voor een Franse zegetocht. Hendrik had maar met moeite zijn tong kunnen bedwingen. Vuile verrader!

Hij hoopte dat de zoon van de hoedenstoffeerder dood was, dat Napoleons grote leger was weggevaagd en dat de Russen, de Pruisen of de Engelsen Holland kwamen bevrijden.

Misschien had dat wel in de rest van de boodschap gestaan: dat redding onderweg was.

Hendrik kuierde naar een groepje welgestelde mannen dat voor de kousenwinkel stond te praten.

‘De thee kost meer dan drie gulden het pond, dat is voor dagelijks gebruik te duur,’ zei een van de mannen.

‘Wij gebruiken gedroogde abrikozenbladeren,’ sprak een andere man. Hendrik liep de saaie lui voorbij. Het nieuws over Napoleon was duidelijk nog niet tot de Doelenstraat doorgedrongen.

Misschien wisten de soldaten meer. Hendrik zette koers naar het Amstelgrachtje. Zoals hij verwacht had, hingen er soldaten van het Amsterdamse garnizoen rond bij de drankwinkel. Overlopers. Hoe kon je nou als Hollander in dienst treden bij de vijand? Wat er ook gebeurde, Hendrik zou nooit, nooit voor de Fransen werken. Deze Hollanders vochten voor de Fransen, tegen hun eigen stadsgenoten zelfs. Het liefst wilde hij voor de zwarte laarzen op de grond spugen, maar hij dook weg achter een muur en bespiedde de soldaten vanaf daar.

Een van de mannen, met een vlassig baardje, vroeg aan zijn maten: ‘Wat moeten we nou? Maas en De Jongh aangeven of doen alsof er niets gebeurd is?’

‘Het is onze plicht om Maas en De Jongh aan te geven. Ze hebben

Hoofdstuk 2

inlichtingen ingewonnen over onze stemming tegenover de officieren.’
De spreker klonk verontwaardigd.

‘Is dat onze plicht? Twee goede mannen verlinken?’ vroeg de man met het vlassige baardje.

Hendrik ademde oppervlakkig, zodat hij geen woord hoefde te missen. Een man, van wie hij alleen de rug zag, antwoordde: ‘Ik wil niets, maar dan ook niets met een samenzwering tegen de Fransen te maken hebben. Wat er met Maas en De Jongh gebeurt, is niet onze zaak.’ Er klonk instemmend gemompel van twee anderen. Iemand schudde zijn hoofd. ‘Verraad tegen de Fransen melden is wel onze zaak. Dat is onze taak zelfs.’

‘Verraad? Zeg dat woord niet hardop,’ zei de man met het vlassige baardje. Hij schermde zijn mond af met zijn hand en sprak zo zacht dat Hendrik het amper kon verstaan: ‘Ze hadden het niet over verraad, maar over verandering.’

Verandering. Dat woord had een zoete smaak.

‘Houd erover op. We moeten dit niet op straat bespreken. Laten we teruggaan naar de kazerne.’

De mannen vertrokken en lieten Hendrik achter met hoop. Zou er eindelijk verandering komen?

Hendrik werd wakker onder een brug. Ondanks de wollen jas van de dokter was de kou onder zijn huid gekropen, tot diep in zijn lijf. Boven hem dreven dikke, grijze wolken. Nog steeds was er geen sneeuw uit gevallen, de wereld om hem heen was grauw, niet wit.

Nu moest hij niet denken aan sneeuw, vroeger vond hij het een feest. Samen met Jacob kon hij er uren in spelen. Jacob, hoe zou het met hem zijn? En met de anderen? Hendrik wilde niet denken aan zijn broers of zussen. Hij miste ze. Zijn hand schoof naar de muur waarop de brug rustte. Hard en sterk, dat was hij. Hij had er zelf voor gekozen om het verleden achter zich te laten, het onheil van zijn familie, het huis van de dood. Hij wilde er niets meer mee te maken hebben.

Hij wreef over de muur. En toch miste hij ze. Waar waren ze? Iedereen was weg. Weg of dood. Zijn broers en zussen, zijn vader, opa, de huurder. Om de laatste was hij niet rouwig. Mevrouw Berenburg met haar rattenogen was een oude tang geweest. En zijn vader... hij wilde er niet aan denken. Maar opa... Die was nog in leven geweest, als zijn moeder... Nee, aan háár wilde hij helemaal niet denken. Hij beukte met zijn vuist tegen de muur. Pijn schoot door zijn arm. Stomme herinneringen. Weg ermee!

Een zacht piepend geluid deed hem opkijken. Een muis, niet groter dan zijn hand, scharrelde zijn kant op.

Behoedzaam ging hij zitten. De muis schoot niet weg. Hendrik legde zijn geopende hand op de grond en snuffelend kwam de muis dichterbij. De spitse snuit kriebelde over zijn huid. ‘Jij bent niet bang, zeg.’ Voorzichtig aaide hij de muis met zijn wijsvinger. Het beestje liep over zijn hand, over zijn arm, sprong op zijn been en duwde zijn neus in de jas van de dokter.

‘Aha, ik weet wat jij wilt.’ Hendrik haalde de lege doek waarin het roggebrood van de dokter had gezeten uit de jaszak. ‘Ik denk niet dat er iets is overgebleven voor je.’ Gisteravond had hij het brood tot de laatste kruimel opgepeuzeld. Nee, niet tot de laatste kruimel, zag hij.

Hij legde de doek op de grond en de muis trippelde ernaartoe. Hij stak zijn neusje even de lucht in, snuffelde en propte met zijn pootjes de overgebleven kruimels in zijn bek. Daarna keek hij Hendrik aan. Hij hield zijn handen open in de lucht. 'Ik heb niets meer.'

De muis hield zijn kop scheef.

Hendrik graaide in zijn zakken en haalde er de vier stuivers uit. 'Dit is alles wat ik heb. Niets te eten voor jou. Je zult het ergens anders moeten zoeken.' Hij zwaaide met zijn hand en de muis schoot ervandoor. De stuivers fonkelden verleidelijk in zijn hand. Hij lustte ook ontbijt, maar mocht het geld niet verspillen. Hij wilde niet zoals zijn vader en moeder zijn. Ook zij hadden geld gehad, wel vijfduizend gulden uit een erfenis, en ze waren het allemaal kwijtgeraakt.

Hendrik sprong op. Nou dacht hij wéér aan zijn vader en moeder. Hij moest ze vergeten, maar het leek of de herinneringen als spinrag aan hem kleefden. Hij kon ze wel wegwrijven, maar altijd bleef er een flard hangen waar hij later weer de kriebels van kreeg. Hij haatte het, hij haatte zijn ouders én hij haatte de Fransen.

Doe er dan wat aan, dacht hij. Al zeven maanden in Amsterdam en wat had hij bereikt? Had hij zijn verleden weggejaagd? Had hij de bezetter de stad uit geschopt? De herinneringen en de Fransen waren er nog steeds. Hij had helemaal niets gedaan, behalve zich verschuilen in het Aalmoesseniershuis en wachten op het juiste moment. Alsof dat vanzelf zou komen! Hij was net zo zwak als alle Amsterdammers die zeurden hoe slecht ze het hadden, terwijl ze niets deden om daar verandering in te brengen. Bah!

Hij wreef zijn handen tegen elkaar en stampte met zijn voeten. Tintelend kwam het bloed op gang. Het deed pijn, maar als je pijn voelde, wist je dat je leefde, zei zijn vader altijd.

Vader, moeder, vader, moeder. Waarom kon hij ze niet uitwissen, alsof ze nooit bestaan hadden?

Hij pieste in de gracht en verliet zijn slaapplek, voordat zijn gedachten weer naar het verleden afdwaalden. Op zoek naar werk. Het liefst ergens waar hij ook een slaapplek kon krijgen. En eten! Het leek hem wel wat om bij een koekenbakker te werken. Of bij een broodbakker of een grutter. Of nog mooier: bij een varkensslager waar hij af en toe een stukje vlees kreeg. Het water liep hem al in de mond.

In het weeshuis kregen ze eens in de maand vlees, op zondag, als ze geluk hadden. Nu was hij al blij als hij meelpap had.

Hoe kon hij aan werk komen? Hij had geen kennis, geen ervaring. Als hij al iets zou vinden, zou het zwaar werk zijn, zoals stenendrager, sleper of bieruitdrager. Van werken ging hij niet dood, van honger lijden wel. Hendrik liep richting de haven. Daar waar schepen waren, was werk.

In de straten was het druk: sjouwers met kratten en zakken, ratelende koetsen van de rijken, wandelende vrouwen van stand en tussen de Amsterdammers de hoog uitstekende schakots op de hoofden van de Franse gendarmes.

Het duurde even voordat hij in de gaten kreeg dat er veel gefluisterd werd, als er geen blauw in de buurt was. Hij ging op de hielen van twee zakkendragers lopen om ze af te luisteren.

'Geloof me nou, Napoleon is verslagen in Rusland.'

'Napoleon is wel vaker verslagen geweest. Daar keerde hij altijd sterker van terug.'

'Nu is het anders,' zei de linker zakkendrager stellig. 'De Russen hebben hem een behoorlijke streek geleverd in Moskou. Ze hebben hun eigen stad in brand gezet, zodat er niets te halen was voor Napoleon. Alles ging in vlammen op: de schuilplaatsen, de voedselvoorraden, de hele verdomde boel.'

Die Russen, die hadden daadkracht! Zomaar hun eigen stad vernielen, zodat de Fransen er niets aan hadden. Hendrik zag dat in Amsterdam niet gebeuren.

'De Fransen moesten vluchten,' ging de zakkendrager verder, 'en het Russische leger ging ze achterna. Ze hoefden amper te vechten. De Fransen waren al halfdood van de honger, ziektes en kou.'

Hendrik zag het stervende leger van Napoleon voor zich: ijspegels aan hun uniformen, uitgemergelde lijven, holle ogen van vermoeidheid en enge ziektes.

De linker zakkendrager ging nog wat dichterbij zijn maat lopen en sprak met gedempte stem: 'Duizenden zijn gedeserteerd. Ze waren zo wanhopig van de honger dat ze niet alleen hun eigen paarden en honden hebben opgegeten, maar ook hun gestorven kameraden.'

Hendrik stelde het zich voor: soldaten die lijken oppeuzelden. Jakkies!

‘Hoe kom jij aan die bizarre verhalen?’ vroeg de andere zakkendrager. ‘Het zijn geen verhalen, het is de waarheid,’ verzekerde de man zijn maat. ‘Duizenden Fransen zijn door de Kozakken vermoord. En Napoleon heeft zijn leger in de steek gelaten en is naar Parijs gevlucht.’

‘Hij is niet dood,’ reageerde de andere man. ‘Dus is het nog niet voorbij.’

De linker zakkendrager mopperde: ‘Het is wel voorbij, want Napoleon heeft geen leger meer.’

‘Dan máákt hij wel een leger. En waar haalt hij nieuwe mannen om voor hem te vechten? Bij ons. Let op mijn woorden: er komt een nieuwe lichting.’

De linker zakkendrager bleef stilstaan. ‘Dan blijft er niemand over om te werken.’

‘Wat kan Napoleon dat schelen? Holland is voor hem een verre provincie die hij kan uitmelken. Hij is in staat ook de jongens en ouden van dagen op te roepen om te vechten.’

‘Als hij ons maar met rust laat,’ grinnikte de linker zakkendrager en hij liep weer verder.

De andere zakkendrager zuchtte vermoeid. ‘Zolang de Fransen hier zijn, zullen ze ons niet met rust laten. Wanneer dringt dat toch eens tot die eierkop van je door?’

Hendrik wist niet wat hij moest geloven. Napoleon was verslagen, dat had ook in de boodschap gestaan. Maar was de Franse bezetting over, zoals de ene man beweerde? Werd het nu beter of kwam er juist nog meer ellende?

Hij had genoeg gehoord en sloeg een steeg in. De haven kon wel even wachten. Nu de geruchten door Amsterdam gingen, zou de prefect vast een officiële mededeling doen. Hij haastte zich naar de Doelenstraat. Ja hoor, er stond een grote groep mensen bij het mededelingenbord. Daar hing een bulletin dat er gisteren nog niet gehangen had.

Een man las hardop de tekst voor. ‘De keizer is in Parijs en heeft zich nooit beter gevoeld.’

Op de gezichten van de mensen was teleurstelling te lezen, maar niemand zei iets. Dat zou ook niet slim zijn, zo vlak voor het huis

van de prefect. Zou die vanuit een van de ramen naar buiten kijken en iedereen laten arresteren die slecht sprak van de Fransen? Hendrik wist het antwoord.

‘De veldtocht naar Polen en Rusland is beëindigd,’ las de man voor. Er stond dus niet dat de veldtocht geëindigd was in een nederlaag. Dat hoefde ook niet, dat nieuws hadden de Amsterdammers allang gehoord. Hendrik zag het aan de glinsteringen in de ogen, aan de mondhoeken die omhoogtrokken, aan de rode wangen die verschenen.

De mensen vertrokken, nog steeds in stilte. Hendrik ging met ze mee. Zoals hij verwacht had, kwamen de gesprekken een aantal straten verderop op gang.

Een man met zwarte vegen van de turf op zijn gezicht en handen verzamelde met weidse armgebaren een groep mensen om zich heen. Hendrik sloot achter aan.

‘Vanavond,’ zei de man, ‘zullen we de Fransen laten zien wat we van ze vinden.’

Stilte. Hendrik hield zijn adem in. Als er iets ging gebeuren, dan wilde hij erbij zijn, meedoen!

‘Vanavond,’ de stem van de man was niet meer dan een fluistering, ‘ontketenen we een algemene opstand.’

Drie, vier, vijf mensen liepen weg. Die wilden er vast niets mee te maken hebben. Of zouden ze naar de gendarmes rennen? Het was niet verstandig van de turfdrager om zijn plannen openlijk op straat te bespreken. Maar Hendrik wilde niet weglopen. Dit was zijn kans. Nog meer mensen liepen weg. Er bleef een klein groepje over dat dichterbij naar de turfdrager schuifelde. ‘Vanavond,’ zei de man zo zacht dat Hendrik zich moest inspannen om de woorden te verstaan, ‘steken we de Lombard in brand.’

De Lombard, waar je goederen voor geld kon ruilen. De bank van lening die, zoals alles, in handen van de Fransen was. Vanavond zou Hendrik wraak nemen op de Fransen. Ein-de-lijk!

De lantaarnaansteker bracht zijn stok omhoog, stak de vlam in de lantaarn en het licht sputterde aan. Het water van de gracht, dat eerder een donker lint was geweest, schitterde in het zachtgele licht dat zich over de Zijdsvoorburchwal verspreidde. Het vijf verdiepingen tellende

lommerdgebouw werd nu zwak verlicht, maar straks zou het in vuur en vlam staan. Hendrik kon niet wachten!

Vandaag hadden de uren dagen geleken. Hij had geen werk gevonden, alleen roddels gehoord, dat de gezinnen van de Franse ambtenaren naar huis waren gestuurd. De eerste postkoets met vrouwen en kinderen was al naar Frankrijk vertrokken. Hendrik had stilletjes staan juichen, tot hij hoorde dat de ambtenaren nu juist dubbel zo waakzaam waren. Eén verkeerde beweging, één verkeerd woord en je belandde in het Verbeterhuis.

Dat zou hem ook kunnen gebeuren. Alleen al zijn aanwezigheid tijdens het oproer vanavond was genoeg om gearresteerd te worden. Het kon hem niet schelen wat er ná de opstand met hem gebeurde, als hij er maar aan mee kon doen. Hij zou de Franse honden laten zien dat ze niet langer welkom waren in Amsterdam. Ze moesten heel snel hun vluchtende gezinnen achterna! Jankend, met de oren plat tegen de kop en de staart tussen de benen.

Hendrik ging met zijn rug tegen een van de iepen staan. Een man en vrouw van gegoede stand wandelden gearmd langs de gracht. Wat verderop haastte een arbeider zich. Twee mannen hingen rond bij de brug. Ze keken steeds om zich heen, alsof ze ergens op wachtten.

Van links kwam een mestkar aangereden. De stank walmdde eromheen. Mensen kwamen met emmers uit hun huizen om hun poep en pies in de kar te gooien. Hendrik was de geur gewend, daar rookte de hele stad naar, maar het leek of de zoi die de mensen in de kar kiepen nog warm was, zo stonk het. Hij draaide zijn rug naar de mestkar, maar de stank zat al in zijn neus, ook al ademde hij door zijn mond. Pas toen het ding de straat uit was, kon hij weer normaal ademen.

De mannen bij de brug stonden nog steeds op dezelfde plek om zich heen te kijken. Hendrik kon niet langer stilstaan, zoals zij, zijn benen waren te onrustig. Hij ging erop zitten om ze in bedwang te houden. Zijn kont was niet zwaar genoeg, zijn benen bleven wriemelen. Dan maar weer staan. Hij moest kalm blijven, geen aandacht trekken, zoals de mannen bij de brug. Nu was er geen gendarme in de buurt, maar dat kon niet lang meer duren, ze doken altijd op waar ze niet welkom waren. Als ze kwamen, werd het vechten. Wie zou het teken tot de aanval op de Lombard geven? Hoelang duurde het nog?

De geruchten over de opstand waren overal in Amsterdam doorgedrongen, maar Hendrik had geen concrete plannen gehoord, geen tijdstip of naam van een leider. Iemand zou straks het voortouw moeten nemen. Als niemand het deed, zou hij het doen.

In de zakken van de jas van de dokter staken twijggjes. Zijn vingers gleden erlangs. Hij hoefde ze maar in de lantaarn te steken en op de Lombard af te sprinten. Binnen een paar hartslagen zou het gebeurd zijn.

Er slenterde een man voorbij die zijn ogen steeds op de bank van lening hield. De man liep naar het einde van de straat en keerde om. Hendrik werd er zenuwachtig van. Zo vielen ze veel te veel op! Maar zelf wist hij ook niet wat hij anders moest doen dan tegen de boom hangen en wachten, wachten en wachten.

Duurde het nog lang? Zijn maag voelde zwaar. Vanmiddag had hij aardappelen met een dikke laag boter gekocht. Hij had zijn vingers erbij afgelikt. Alleen rolden de aardappelen nu onrustig door zijn buik. Ze stompten hem, spoorden hem aan: doe iets! Neem wraak op de Fransen!

Vanuit de Nes kwamen twee turfdragers aan, allebei met een grote mand op hun rug. Ze liepen niet gebogen, zoals het merendeel van de Amsterdammers, maar fier rechtop. Zij zouden het gaan doen. Geen twijfel over mogelijk.

Met de turfdragers kwamen de mensen. Van alle kanten stroomde de Wal vol. De twee turfdragers gingen onder de lantaarn staan en keken om zich heen. Hendrik keek met ze mee. Geen blauw te zien.

‘Voor Holland!’ werd er geroepen.

‘Voor Oranje!’

‘Weg met de Fransen!’ Het duurde even voordat Hendrik beseftte dat hijzelf gesproken had. ‘Weg met de Fransen!’ riep hij vurig, terwijl hij naar de lantaarn rende.

De turfdragers haalden takken met stro uit hun manden en de langste van de twee hield er een in de lantaarn. Meteen flikkerde een vlam op. Een juichkreet daverde door Hendriks lijf.

‘De brand erin!’ riep de turfdrager met het vuur en zijn leus werd overgenomen door de menigte. Mannen en vrouwen grepen nog meer brandbaar materiaal uit de manden en legden het tegen de ge-

Hoofdstuk 3

vel van de Lombard aan. De turfdrager met het vuur liep als een overwinnaar naar het gebouw. Hendrik sprong, stak een twijgje in de lantaarn en het vatte vlam. Met de brandende twijg ging hij achter de turfdrager aan.

Er klonk een pistoolschot. Gegil, kreten, haastige voetstappen. De menigte week en maakte plaats voor een meute gendarmes. Met getrokken pistolen en sabels kwamen ze aangerend.

Hendrik stond als verlamd. Om hem heen ontstond chaos, maar hij zag alles scherp, alsof hij er rustig naar keek: de flikkering van het vuur op de glanzende sabels, de lopen van de pistolen die op de rugen van de vluchtelingen werden gericht, het bloed van de geraakte mensen dat alle kanten op spatte. Alleen het geluid was wazig, klonk doorgelopen. Bevelen in het Frans, angstige jammerkreten, geplons in de gracht.

Hendrik werd omvergelopen en zijn verlamming verdween. Hij viel, langs de getrokken sabel van een gendarme. Een stekende pijn.

Op handen en voeten klauwde hij zich bij het geweld vandaan. Als een wild dier, dwars door de mensen die ook probeerden te vluchten. Iedere beweging klopte in zijn zij, maar hij moest weg hier! Vlakbij werd een schot gelost. Hij voelde geen klap, maar het kruut prikkelde zijn neus.

Hij krabbelde op en liep de Nes in. Iemand had daar de lantaarns gedoofd. Het was er pikkedonker en er kraakten glassplinters onder zijn schoenen. Hendrik liet zich opslorpen door het donker en vond een hoek tussen twee panden in waar hij beschut was. Hij wankelde en zakte op de grond. Zijn zij! Hij duwde zijn hand tegen de pijnlijke plek en voelde warm vocht tussen zijn vingers.

Stampende laarzen. Gendarmes renden langs. Niemand keek opzij.

Een laatste gendarme holde voorbij, hij was niet meer dan een vage, bewegende vlek. Toen kon Hendrik zijn ogen niet meer openhouden.

De dag verjoeg de laatste nevels van de nacht toen Hendrik zijn ogen opendeed. In zijn hoofd zaten ook nevels; hij zag wazig en zijn gedachten waren traag. Waar was hij? Hij krabbelde overeind en kromp in elkaar door een steek in zijn zij. Meteen wist hij het weer: hij was aan een Franse sabel geregen.

Voorzichtig voelde hij. Op de jas van de dokter zaten klodders opgedroogd bloed. Rond de pijnlijke plek was het vochtig. Hij trok de jas van de dokter en zijn hemd omhoog. Een jaap zo lang als zijn hand. Stukjes rood vlees. Bloed.

Hendrik slikte en keek om zich heen. Was er iemand die hem kon helpen? Natuurlijk niet, hij was helemaal alleen.

Zijn ogen brandden, maar hij verbeet de tranen. Zijn moeder had ge-jank altijd beloond met klappen. Tranen leidden alleen tot nog meer tranen. Hij zou niet huilen, nooit meer. En die stomme wond zou hem niet klein krijgen.

Hij wikkelde de lappen van zijn handen en knoopte ze aan elkaar vast, zodat hij een lange band kreeg. Die sloeg hij als een riem om zijn middel, waarna hij trok. Sodeju! Alsof hij zelf een sabel in de wond stak. Je bent zo hard en sterk als een muur, dacht hij. Hij klemde zijn kiezen op elkaar, trok de band strak aan en knoopte hem vast. Dat zou het bloeden wel stelpen.

Wankelend verliet hij het hoekje waar hij zich verstopt had. Er waaide een straffe noordenwind en er zat vorst in de lucht, maar er scheen wel een helder zonnetje.

Hendrik keek over zijn schouder naar zijn schuilplaats. Het was niet meer dan een donkere schaduw die bij de gebouwen leek te horen. Links was een etalage waarin de titelbladen van verschillende boeken lagen. Dat ik die plek gisteren in het donker heb gevonden, dacht hij. Eindelijk een keer geluk gehad.

Hij strompelde over de kinderkopjes. Bij iedere stap die hij zette, stak zijn zij, alsof de sabel er nog in zat. Bewegen was duidelijk niet

goed, maar hij moest zo ver mogelijk weg van de plek van het oproer. Als hier iemand zag dat hij gewond was, wisten ze meteen dat hij had meegedaan en zouden ze hem uitleveren aan de Fransen. Dan wachtte hem...

Stop! Houd op met doemdenken. Er is niets aan de hand, je hebt een wond in je zij, dat is alles.

Stap voor stap schuifelde Hendrik door de Nes, net zo ver dat hij een blik kon werpen op de Zijdsvoorburgwal. Zijn handen balden zich tot vuisten. Alles was voor niets geweest. De Lombard stond er nog, had niet eens een schroeiplek. De kinderkopjes voor het gebouw waren donker gekleurd. Hoeveel mensen waren gewond geraakt? Gedood? Hendrik keek weg.

Verderop was er leven, bij de boerenvismarkt. Hij sjokte ernaartoe en liep langs grote kuipen met water waarin snoeken, baarzen en karpers rondzwommen. Met hun bolle ogen keken de vissen hem aan. Bijna beschuldigend, alsof ze wisten dat hij aan het oproer had meegedaan. Tussen de kuipen liepen de visvrouwen rond met paling, aal en baars in hun mand. 'Verse vis! Heerlijke verse vis!' schalde een stem.

Een stukje verder stond een tafel met brasem en voorn. Dat was vis voor arme sloebers zoals hij. Hij zou graag een brasempje kopen, maar hij kon zijn stuivers beter bewaren voor later. Hij trok zijn blik los van de lekkernij en hapte naar adem. Aan de overkant, bij de vleeshal, liepen twee gendarmes. Ze liepen speurend rond, alsof ze op zoek waren.

Het zweet brak hem uit. Hendrik liet zijn arm langs zij vallen, voor de met bloed besmeurde jas, en keek de andere kant op. Als hij de gendarmes negeerde, zouden ze hem waarschijnlijk niet eens opmerken. Hij mocht hier rondlopen, net als iedereen. Rustig blijven, gewoon doen. Als hij maar geen druppels bloed achterliet op de keien...

Zijn hoofd wilde naar links draaien, kijken of de gendarmes hem in de gaten hielden. Hij dwong zichzelf rechtuit te kijken, normaal adem te halen en het ene been voor het andere te zetten. Hij was gewoon een bezoeker van de boerenvismarkt.

Vanuit zijn ooghoeken zag hij de gendarmes zijn kant op komen. Ze hadden een jagersblik in hun ogen. Ze liepen tussen de mensen door, die opvallend stil werden, naar de andere vleeshal.

Vriendelijk lachen, gebod hij zichzelf en trok zijn mondhoeken omhoog. Nee, dat sloeg nergens op. Niemand lachte naar de Fransen. Alleen overlopers en verraders.

De gendarmes verdwenen in de hal en Hendrik haastte zich voorbij de open deur. Op de markt bleef de stilte hangen, net zo dreigend als het mes van de guillotine, tot een van de vrouwen vroeg: 'Hoeveel voor die paling?' Alsof dat het teken was dat het gevaar geweken was, werden de onderhandelingen voortgezet.

Iedere vezel van zijn lijf wilde wegrekken, maar hij moest van zichzelf blijven staan. Hij deed alsof hij geïnteresseerd was in de kleine snoeken van een visser, voor het geval de gendarmes hem vanuit de vleeshal in de gaten hielden.

De visser sprak zacht met een vrouw die een lege mand aan haar arm droeg. 'Heb je het gehoord, Marie, van gisteravond?'

De vrouw knikte. 'Ja,' ze keek rond en Hendrik boog zich snel over de snoeken, 'jammer dat het niet gelukt is.'

'Ieder verzet is zinloos,' zei de visser. 'De Fransen hebben vanochtend, nog voor de dag begonnen was, al iemand gearresteerd en naar het Verbeterhuis gebracht.'

De vrouw prevelde: 'Moge God de arme ziel barmhartig zijn.'

'De Fransen zullen dat zeker niet zijn,' zei de visser en hij grijnsde. 'Ze zijn op jacht naar iedereen die heeft meegedaan aan het oproer.'

Hendrik had het gevoel dat de loop van een pistool in zijn rug prikte. Hij draaide zich om, geen gendarme te zien.

Achter hem zei de visser: 'Er wordt zelfs gesproken over een samen-zwering.'

Hendrik beet op zijn tong. Dat was nog erger dan een oproer. Samen-zwering tegen de keizer was hoogverraad. Samenzweerdere werden geëxecuteerd. En hij had een boodschap van de samenzweerdere overgebracht. Dus hij hoorde erbij. Althans, dat zouden de Fransen vinden. Zeker met de wond in zijn zij als bewijs.

Zijn ademhaling versnelde. Hij moest hier weg, maar waarheen? De Fransen lagen overal op de loer. Terug naar het Aalmoesseniershuis? Daar zouden ze een dokter kunnen laten komen. Maar de regent van het weeshuis kon ook de hoofdofficier van politie laten roepen. Zo was die gladakker wel. Nee, niet naar het Aalmoesseniershuis.